

INFORMÁCIA PRE VEREJNOSŤ

Okresný úrad Kežmarok v súlade s § 14, ods. 1 písm. p) a § 15a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov zverejňuje informácie o zdrojoch ohrozenia, rozsahu ohrozenia, následkoch na postihnutom území, o spôsobe varovania obyvateľstva a záchranných prácach, úlohách a opatreniach a podrobnostiach o tom, kde sa dajú získať ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany v rámci územného obvodu Okresného úradu Kežmarok .

1. Informácie o zdrojoch ohrozenia

1.1 Oblasti možného ohrozenia únikom nebezpečnej látky

Vzhľadom na hospodársku charakteristiku okresu Kežmarok a rozšírený najmä potravinársky priemysel sú z hľadiska skladovaného množstva, ktoré môže spôsobiť potencióálne ohrozenie obyvateľstva pri vzniku mimoriadnej udalosti spojenej s únikom NL, najrozšírenejšie tieto nebezpečné látky: amoniak (NH_3), a pohonné hmoty (automobilový benzín a nafta). Únik nebezpečných látok v dôsledku vzniku mimoriadnej udalosti v technologických zariadeniach priemyselných podnikov vyrábajúcich, skladujúcich a manipulujúcich s nebezpečnými látkami, ako aj pri preprave nebezpečných látok po cestných komunikáciách a po železnici v okrese Kežmarok považujeme za hlavné zdroje možných rizík.

Tabuľka č.1

Okres	Zdroj ohrozenia / Obec	Nebezpečná látka	Oblasť ohrozenia – polomer v metroch (určená prevádzkovateľom)	Poznámka
Kežmarok	Tatranská mliekareň a.s. Kežmarok, Nad traťou 26 Kežmarok	amoniak	107 m	oblasť ohrozenia nezasahuje zastavané územie
	Zimný štadión Kežmarok Trhovište 4 , Kežmarok	amoniak		nie je v prevádzke
	Podtatranská hydina a.s. Kežmarok, Slavkovská cesta 54, Kežmarok	amoniak	482 m	oblasť ohrozenia nezasahuje zastavané územie
	Oktan a.s. Kežmarok, Slavkovská 9, Kežmarok	pohonné hmoty	463,5 m	zaradený do „A“ registra kategorizácie podnikov podľa zákona č. 128/2015 Z.z.

1.2. Oblasti možného ohrozenia povodňami, alebo v prípade porušenia vodnej stavby

- **povodne** - režim veľkých vôd je charakterizovaný tým, že najviac výskytov max. prietokov pripadá na jarné mesiace, zvlášť na máj. Najvyššie max. prietoky sa vyskytujú z letných búrok a majú povahu krátkodobých povodní. Priestory a miesta vzniku povodní s rozsahom možného ohrozenia obyvateľstva, zvierat a majetku sú v dolnom toku rieky Poprad a prihraničnej rieky Dunajec s prítokom rieky Rieka. Povodne predstavujú významné riziko ohrozenia obyvateľstva a majetku. Povodne najčastejšie ohrozujú obyvateľov obcí v povodí hlavných vodných tokov na rieke Poprad a Dunajec a ich prítokov. Prudké vzostupy vodných hladín možno očakávať v povodí Studeného potoka, Vrbovského potoka, Tvarožianskeho potoka, Kežmarskej Bielej vody, Belianskeho potoka, rieky Biela, Holumnického potoka, potoka Rieka a Frankovského potoka. Povodne však môžu spôsobiť aj náhle prívalové dažde, resp. dlhodobé zrážky, kedy povodňou môže byť potenciálne postihnutá väčšina obcí v okrese Kežmarok. Zoznam obcí, ktoré sú potencionálnym zdrojom ohrozenia z hľadiska povodní : Kežmarok, Spišská Belá, Spišská Stará Ves, Holumnica, Jurské, Ihľany, Vojňany, Podhorany, Slovenská Ves, Veľká Lomnica, Stará Lesná, Ľubica, Tvarožná, Hradisko, Zálesie, Vrbov, Vlková, Osturňa, Jezersko, Veľká Franková, Toporec, Malá Franková, Huncovce a iné.
- **vodné stavby** – na území okresu Kežmarok sú zmonitorované niektoré vodné stavby, do ktorých spadajú vodné nádrže, haťe a rybníky. Sú umiestnené v katastrálnom území mesta Spišská Belá, Kežmarok, obce Mlynčeky, Huncovce a Vrbov.
- **vodné stavby nachádzajúce sa na území iného okresu (štátu) ohrozujúce územie** – špecifické nebezpečie predstavuje vodná stavba Czorstyn - Niedzica postavená na území Poľskej republiky, ale aj mimo nej pri možnom pretrhnutí menších hrádzi a rybníkov (napr. obec Vrbov). Pre možnosť zvýšenia prihraničnej rieky Dunajec v prípade porušenia vodnej stavby Czorsztyn-Niedzica je predpoklad možného ohrozenia obyvateľov z obce Majere, Červený Kláštor, Lechnica a mesta Spišská Stará Ves z mestskej časti Lysá nad Dunajcom. Ohrozenie vyplývajúce z rozrušenia vodnej stavby, či už v dobe mieru, ale aj v čase vojnového stavu vplyvom zámernej činnosti, alebo náhodnej činnosti / prírodné katastrofy / možno túto mimoriadnu udalosť charakterizovať v širšom hľadisku. Priestor zatopenia pri zhodnotení vzniknutej situácie by predstavoval veľký počet zranených a ohrozených osôb, hromadným zasiahnutím a ohrozením zvierat, znehodnotením zdrojov pitnej vody, potravín, hromadným rozrušením obytných, výrobných, hospodárskych a kultúrnych objektov, rozrušením a poškodením komunikácií a inžinierskych sietí a následne nebezpečím výskytu rôznych epidémií a infekčného ochorenia. Predpoklad je v celkovom narušení chodu života, životného prostredia a okolitej prírody.

1.3. Oblasti ohrozené všetkými druhmi dopravy

a) cestná doprava (nebezpečné a rizikové úseky cestných komunikácií)

- * možnosť veľkých nehôd na cestách je možná predovšetkým na štátnych cestách I. triedy I/67 a I/77, kde je premávka viac frekventovaná a zároveň sa môže pri doplňovaní k stacionárnym zdrojov, ktorí manipulujú a používajú nebezpečné látky prepravovať k nim určité množstvo týchto chemických nebezpečných látok.
  - horský prechod - Magura
  - príjazdové cesty k mestu Kežmarok
  - úseky ciest I.triedy : Poprad - Kežmarok - Spišská Belá - Tatranská kotlina, Spišská Belá - Podolinec,

- úseky ciest II. triedy : Spišská Belá - Slovenská Ves - Spišská Stará Ves, Kežmarok - Jánovce, Veľká Lomnica – hr.okresu Poprad, Lysá nad Dunajcom - Červený Kláštor – Stará Ľubovňa
  - úseky ciest I/67 : Poprad hr. okresu – Veľká Lomnica – Huncovce, Kežmarok s napojením na št. cestu III/06726 Kežmarok – Rakúsy s odbočkou na Mlynčeky spojka č. cesty III/5378 (3101) určená na doplňovanie nebezpečnej látky – chlór (Cl 2) do úpravne vody Mlynčeky v okrajovej časti obce Mlynčeky.
- * nebezpečné úseky cestných komunikácií je hlavne na horskom priechode Magura, a Jánovce - Ľubica (Jánovský kopec) predovšetkým v zimných mesiacoch a za daždivého počasia.
- * nebezpečné úseky ciest v dôsledku častého vzniku námraz a tvorby snehových jazykov sa nachádzajú predovšetkým v nižších, ale aj vo vyšších položených miestach a otvorených priestranstvách na celom území okresu Kežmarok.
- * nebezpečné úseky ciest v dôsledku možných zosuvov pôdy sa nachádzajú predovšetkým v niektorých úsekoch ciest horského charakteru a najmä v obciach, kde je flyšové podložie (Osturňa, Malá Franková, Matiašovce, Spišské Hanušovce, Jezersko, Veľká Franková, Spišská Stará Ves, ale aj v iných lokalitách, ktoré sa prejavujú po dlhodobých dažďoch).

b) železničná doprava (nebezpečné a rizikové úseky železničných tratí)

- * Možnosť veľkej železničnej nehody môže ovplyvniť preprava väčšieho množstva nebezpečných látok po trase Plaveč – Kežmarok – Poprad, a to v prípade náhlej výluky trasy Poprad-Kysak a jej presmerovanie cez okres Kežmarok. Železničná trať prechádza cez zastavané územie miest a obcí Veľká Lomnica, Huncovce, Kežmarok, Spišská Belá, Bušovce.

c) letecká doprava

- Možnosť veľkých leteckých nehôd je aktuálna najmä v leteckých koridoroch, nakoľko okres Kežmarok je umiestnený v 15 km vzdialenosti od letiska Poprad – Tatry a jeho smery letov prechádzajú územím okresu. Južnou časťou územia okresu Kežmarok sa sporadicky vykonávajú lety OS SR s nadzvukovou rýchlosťou prevažne z dôvodu zalietnutia leteckej techniky po oprave, pri výcviku pilotov v plnení úloh spojených s touto rýchlosťou a pri obrane vzdušného priestoru Slovenskej republiky a tým aj spoločného vzdušného priestoru krajín NATO. Pre zamedzenie ohrozenia zdravia obyvateľstva a minimalizovania škôd sa vykonávajú lety podľa prísne stanovených predpisov a pravidiel pre lietanie a lety sa môžu vykonávať len v minimálnych letových hladinách.

d) nehody lanových dráh

- V katastrálnom území obce Jezersko v územnom obvode Kežmarok sa vyskytuje jedna osobná visutá jednolanová dráha obežného systému s pevným uchytením štvormiestnych sedačiek a nástupným pásom len v Belianskych Tatrách, ktorú prevádzkuje spoločnosť IMMOBAU s.r.o. so sídlom v Bratislave.

Bachledka SKI&SUN - Jezersko - Franková :

Tatralift 4-sedačka (Jezersko)		850 m	2 400 os/hod
Tatrapoma P (Jezersko)		180 m	460 os/hod
Tatrapoma F12 (Hrebeň)		280 m	650 os/hod

O prevádzkovateľoch lyžiarskych tratí a prevádzkovateľoch zariadení určených na osobnú lanovú dopravu je vedený prehľad na odbore krízového riadenia OU Kežmarok.

- e) **nehody lodnej dopravy** - na území okresu Kežmarok lodnú dopravu využívajú pre turisticko – rekreačné účely POaFO-podnikatelia, ktorí na prihraničnej rieke Dunajec splavujú turistov prostredníctvom plŕí. Miesta nástupu sú v troch katastrálnych územiach obcí Spišská Stará Ves, Majere a Červený Kláštor. Potenciálne nebezpečie vzniká pri zvýšenej hladine rieky, nedbanlivosťou ľudskeho činiteľa a pod.

1.4. Oblasti spôsobené mimoriadnymi javmi poveternostného a klimatického charakteru

(**vietor – víchrice, horúčavy, mrazy, búrky, prívalové dažde, inverzia, hmly, snehové kalamity, námrazy a poľadovice**)

- * vietor (víchrice) - postihuje hlavne horské hrebene. Špecifické podmienky pre silné vetry až typu víchrice poskytuje Tatranská kotlina a územie Zamaguria. Pôsobenie silných vetrov tu sporadicky spôsobuje závažné problémy v doprave, energetike, spojoch, najmä v zimnom období, v spojení so silnými námrazami a snehom.

Intenzitu rýchlosti vetra určujú účinky na ľudí, stavby a zemský povrch. Jej hodnoty závisia od rýchlosti vetra a sú určované sprievodnými javmi. Tieto sprievodné javy boli empiricky zoradené do skupín a týmto skupinám priradené stupne – od najnižších prejavov k najvyšším účinkom s katastrofálnym následkom. Podľa Beufortovej stupnici, ktorá má rozmedzie 0 až 12 stupňov.

Stupeň	Označenie	Rýchlosť vetra	Prejavy
0	Bezvetrie	0,0-0,5 m/s, 0 – 1 km/h.	Dym stúpa priamo hore
1	Vánok	0,6-1,7 m/s, 2-6 km/h.	Dym stúpa takmer priamo hore, sotva pozorovateľný pohyb vzduchu.
2	Slabý vietor	1,8-3,3 m/s, 7-12 km/h.	Pohybuje ľahkými zástavkami, občas listami stromov, smer vetra možno pocitom rozoznať.
3	Mierny vietor	3,4-5,2 m/s, 13-18 km/h.	Pohybuje zástavkou, spôsobuje dosť súvislý šumivý pohyb listia stromov a krov, slabo čerí hladinu stojatej vody.
4	Dosť čerstvý vietor	5,3-7,4 m/s, 19-26 km/h.	Napína zástavku, pohybuje slabšími bezlistými vetvami stromov.
5	Čerstvý vietor	7,5-9,8 m/s, 27-35 km/h.	Napína väčšie zástavy, pohybuje bezlistými väčšími vetvami stromov, je na pocit už nepríjemný, vlní stojatú vodu.
6	Silný vietor	9,9-12,4 m/s, 36-44 km/h.	Počuteľný na domoch a iných pevných predmetoch, hučí v listnatých lesoch, pohybuje slabšími stromami, vlní vodu, pričom vlny už majú ojedinele aj spenené vrcholky.

7	Prudký vietor	12,5-15,2 m/s, 45-54 km/h.	Pohybuje bezlistými stromami strednej hrúbky, vlní vodu, pričom vlny už majú mnoho spenených vrcholkov.
8	Búrlivý vietor	15,3-18,2 m/s, 55-65 km/h.	Pohybuje silnejšími stromami a láme haluze a menšie konáre, zreteľne odporuje človeku v chôdzi, lesy už zďaleka hučia.
9	Víchrica	18,3-21,5 m/s, 66-77 km/h.	Prevracia ľahšie predmety, zhadzuje uvoľnené škridle zo striech, láme bezlisté väčšie konáre a menšie stromy, chôdza proti vetru je veľmi ťažká.
10	Silná víchrica	21,6-25,1 m/s, 78-90 km/h.	Láma a vyvracia stromy.
11	Mohutná víchrica	25,2-29 m/s, 91-104 km/h.	Spôsobuje veľké škody v lesoch a na domoch, chodci padajú.
12	Orkán	viac ako 29 m/s, nad 104 km/h	Ničivé účinky. Strháva strechy, zhadzuje komíny, hýbe ťažkými predmetmi.

- * teplotné extrémny (horúčavy, mrazy) - predstavujú zvýšené nebezpečie pre dopravné trasy po železnici, ale aj po cestných komunikáciách. Všetky tieto prírodné javy môžu vzniknúť na území celého okresu, ale ich najpravdepodobnejší vznik je v horských a podhorských oblastiach na severe a juhu okresu. Nebezpečie námraz je hlavne v oblasti cestných komunikácií vedených okresom Kežmarok a z tohoto dôvodu sú potom omnoho rizikovejšie. Medzi tieto úseky patria úseky ciest č.I/67 Huncovce-Kežmarok turbína (časté námrazy), č.III/536 Jánovce-Abrahámovce (stúpanie), č.III/06725 Stráne pod Tatrami. Vzhľadom na rozsah prepráv nebezpečných látok po dopravných trasách Kežmarského okresu tieto úseky predstavujú potenciálne veľké ohrozenie.
- * búrky a privalové dažde (krupobitie) – objavujú sa prevažne v letných a jesenných mesiacoch na celom území okresu Kežmarok, ktoré spôsobujú škody najmä na majetku občanov.
- * inverzia - vzniká hlavne v oblasti Kežmarku, Abrahámovce, Vlková, Vrbov. Tieto stavy sú nebezpečné hlavne v spojení s možnou priemyselnou haváriou s únikom nebezpečných látok. Vzhľadom na to, že v meste Kežmarok sa nachádzajú viaceré priemyselné podniky skladujúce nebezpečné látky v plynnom stave, aj nebezpečie takéhoto spojenia havárie s inverziou je reálne.
- * hmly - na území celého okresu sú prejavy hmiele hlavne v jesennom a zimnom období, najmä zrána a v dopoludňajších hodinách pri nízkej oblačnosti. Sú to miesta v blízkosti vodných tokoch a ich prítokoch, nádrží a pod., kde súčasne sú umiestnené jednotlivé trasy cestných komunikácií.
- * snehové lavíny - sa nachádzajú hlavne v podhorských a horských oblastiach. Tvar terénu a jeho porast nedávajú veľké možnosti k vzniku veľkých lavín.
- * snehové kalamity – územie okresu Kežmarok spadá do oblasti s výskytom snehových kalamít v zimnom období pri väčšej zrážkovej činnosti a snehových zrážok, kde tvorba závejov a snehových jazykov postihuje nedostupnosť do obcí s prístupovými cestami II. a III. triedy. V zimných mesiacoch v dôsledku zvýšených zrážok spadnutého snehu

spojených so silným vetrom dochádza k snehovým kalamitám, víchrici a námrazám na cestách v prevažnej miere na celom území okresu. Najdôležitejšie lokality sú evidované na území obcí, ktoré sa nachádzajú v údoliach, prístup k nim je obmedzený hlavne štátnymi cestami III. triedy, resp. miestnymi komunikáciami (Stráne pod Tatrami, Lendak, Vlkovce, Hradisko a pod.)

- * námrazy a poľadovice – na území vznikajú hlavne v zimných mesiacoch v dôsledku nízkych teplôt, zvýšených zrážok spadnutého snehu a jeho náhleho sa topenia dochádza k námrazám na štátnych a miestnych komunikáciách, chodníkoch a prístupových cestách v prevažnej miere na celom území okresu.

1.5. Oblasti možného ohrozenia svahovými deformáciami a seizmickou činnosťou

- * svahové deformácie - zosuvy pôdy, pokles pôdy, prepady dutín (kamenné lavíny) - podľa geologických prieskumov je v okrese Kežmarok zmapovaná lokalita možných zosuvov pôdy oblasť Zamaguria (okolie Osturňa, Spišské Hanušovce, Spišská Stará Ves) vzhľadom na flyšové podložie tohoto terénu. Ako bolo vyššie spomínané súvisia predovšetkým s činnosťou ľudí v týchto priestoroch, či už vylesňovaním, cestami alebo dlhotrvajúcimi dažďami na tomto území.
- * seizmická činnosť - na niektorých miestach územia okresu Kežmarok sú zmapované aktívne ohniskové zóny ako aj makroseizmického pozorovania zemetrasenia. V roku 2004 boli pozorované v meste Kežmarok, Slovenská Ves, Spišská Stará Ves so silou 4 Richterovej stupnice .

Intenzitu zemetrasenia určujú účinky zemetrasenia na ľudí, stavby a zemský povrch. Jej hodnoty závisia od vzdialenosti od epicentra a sú určované sprievodnými javmi zemetrasenia. Tieto sprievodné javy boli empiricky zoradené do skupín a týmto skupinám boli priradené stupne – najnižšie slabým otrasom, najvyššie otrasom s katastrofálnym následkom.

V súčasnosti sa väčšinou používa Mercalliho – Siebergova stupnica, ktorá má 12 intenzívnych stupňov. MSK – 64 - Upravená 12 stupňová stupnica pre oblasť Európy
M - S.V. Medvedev (ZSSR) **S** - W. Sponheuer (NDR) **K** - V. Kárnik (ČSSR)

Stupeň	Označenie	M	Prejavy
I	Nepozorovateľné		Zaznamenávajú len prístroje
II	Veľmi slabé	2,5	Cítia jednotlivci v pokoji, najmä na vyšších podlažiach
III	Slabé		Citeľné v budovách, slabé kývanie zavesených predmetov
IV	Mierne	3,5	Pozorujú mnohí v budovách a stojacich autách, budí ľudí, vŕzgajú dvere a okná, počuť praskanie múrov
V	Dost' silné		Cítia všetci v budovách, zvieratá sú nepokojné, okná praskajú. Lampy sa viditeľne kývajú. Zriedkavá zmena výdatnosti prameňov. Poškodenie stavieb z nepálených tehál.
VI	Silné		Pozorované aj mimo budov, mnohí sú vystrašení, padajú komíny, nábytok sa hýbe, rozbíjajú sa poháre. Škody sú aj na tehlových stavbách, zosuvy pôdy, niekedy zmena výšky spodnej vody

VII	Veľmi silné	5,5	Väčšina ľudí vybieha v panike z budov, citeľné v idúcich autách, zvonia veľké zvony. Ojedinelé škody aj na železobetónových budovách, na voľnej hladine sa tvoria vlny.
VIII	Zhubné	6	Všeobecné zdesenie, aj automobilistov. Lámu sa konáre stromov, prevrhne sa aj ťažký nábytok. Zničenie ľahkých stavieb, škody na ŽB stavbách, padajú pomníky. V pôde trhliny niekoľko cm, rieky menia korytá.
IX	Pustošivé		Panika, značné škody na ŽB budovách a bytovom zariadení. Praská podzemné potrubie, 10 cm trhliny v pôde. Veľké vlny na vode.
X	Ničivé		Veľké škody na budovách, hrádzach, mostoch, koľajnice sa ohýbajú, cesty sú zvlnené, v pôde trhliny až 1 m, voda sa vylieva na breh z jazier a riek
XI	Katastrofa	8	Podzemné potrubia, väčšina budov a mostov je zničená. Rozsiahle zmeny na zemskom povrchu. Široké trhliny, posunutia v horizontálnom aj vertikálnom smere
XII	Veľká katastrofa	8,5	Všetky ľudské diela úplne zničené. Zrýchlenie prevyšuje tiaž. Na povrchu sa utvoria vlny, rútia sa veľké skalné bloky, mení sa vzhľad zemského povrchu.

1.8. Oblasti možného ohrozenia vzniku chorôb a epidémií

a) ochorenia ľudí (riziko vzniku ochorení a epidémií)

Na území okresu Kežmarok existuje možnosť vzniku epidemickej nákazy vzhľadom na výskyt prenosného ochorenia, podozrení na prenosné ochorenie alebo podozrení na úmrť na prenosné ochorenie nad predpokladanú úroveň, ako aj únik mikroorganizmov alebo toxínov z uzavretých priestorov.

V súvislosti s povodňami môže dochádzať k vzniku rôznych infekcií., ktoré sú spojené so vznikom zdravotných problémov, najmä bežné hnačky, zvýšená teplota, bolesti brucha, rôzne hnisavé infekcie, ktoré môžu byť indikátorom začínajúcich chorôb.

V dôsledku zlých hygienických podmienok rómskej komunity žijúcich s nízkym sociálno-hygienickým štandardom, bez prístupu k pitnej vode, bez odkanalizovania odpadových vôd alebo s nízkym štandardom bývania v niektorých častiach obcí okresu Kežmarok je zvýšený predpoklad možného ohrozenia epidémiami (napr. žltáčka, salmonelóza, čierny kašeľ, TBC a pod.). Najčastejší výskyt takýchto prípadov je sporadicky zaznamenávaná v obciach Veľká Lomnica, Jurské, Podhorany, Ihl'any, Huncovce, Výborná, Tvarožná, Toporec. Tieto javy sú v kompetencii orgánov verejného zdravotníctva.

b) ochorenia zvierat (identifikácia fariem, kde môže dôjsť k masívnemu ochoreniu zvierat)

Na území okresu Kežmarok existuje možnosť masívneho ochorenia zvierat prevažne v chovných staniciach, v ktorých je umiestnené väčšie množstvo zvierat. V minulosti sa vyskytli ochorenia slintačky a krívačky. Pre zamedzenie jej výskytu sa vykonáva sústavná prevencia a imunizácia očkovaním. V súvislosti so zameraním živočíšnej výroby v poľnohospodárskych podnikoch je možnosť nainfikovania salmonelózou. Táto možnosť vzniká pri chove hydiny,

ošípaných a teliat. Tieto, ale aj niektoré ďalšie okolnosti súvisiace s intenzívnymi veľkochovmi hospodárskych zvierat určujú stupeň možného rizika vzniku veľkých epidémií a epizootií.

c) ochorenia rastlín, zamorenie škodcami

V okrese Kežmarok z celkovej výmery územného obvodu pripadá približne na poľnohospodársku pôdu 38,2%, z čoho polovica tvorí orná pôda, využívaná na pestovateľské účely. Prevažná časť je zameraná najmä na rastlinnú výrobu a ich produkty sú využívané na priemyselné, potravinárske alebo liečiteľské účely. Pestovanie je upriamené na všetky základné poľné plodiny - pšenicu, jačmeň jarný, raž, repku olejnú a zemiaky, ale aj pestrec mariánsky. V dôsledku povodní a záplav, pri nedostatku zrážkovej činnosti v období sucha v lokalitách a miestach u poľnohospodárskych subjektov zaoberajúcich sa poľnohospodárskou činnosťou je predpoklad možného ochorenia rastlín a zvyšujúce nebezpečenstvo výskytu škodcov. Zabezpečovanie ochrany poľných kultúr si poľnohospodárske družstvá zabezpečujú prostredníctvom spoločnosti ACHP Levice a.s. a jej pobočky AOS Hul – sklad Spišská Belá, resp. veľkoskladmi TATRA-LAK v Kežmarku.

1.9. Oblasti možného ohrozenia požiarimi a výbuchmi

- **Lesné požiare** - vznikajú najmä v severných častiach územia okresu vplyvom rozsiahlych polomov kalamitného dreva v blízkosti vysokohorského prostredia vytvárajú podmienky pre vznik rozsiahlych lesných požiarov hlavne počas dlhých suchých období v letných mesiacoch. Tieto požiare sa lokalizujú a likvidujú veľmi obtiažne a zvyčajne spôsobujú obrovské škody. Príčinou požiarov vo väčšine prípadov je ľudská nebanlivosť alebo faktormi poveternostných vplyvov či iných prírodných príčin. Najčastejšie je to náhodný blesk. Hlavne v jarnom období sa môžu vyskytnúť požiare predovšetkým v dôsledku nekontrolovaného vypaľovania trávnatých porastov a ich následné šírenie do lesných porastov. Lesné požiare vznikajú aj pri spaľovaní zbytkov po ťažbe dreva, kedy sa nedodržia podmienky spaľovania, či nebanlivosťou návštevníkov lesa, pri zakladaní ohňa. S veľkými požiarimi v lesných masívoch Kežmarského okresu je možné počítať na Spišskej Magure, v Štátnych lesoch TANAP-u, či v Pieninskom národnom parku. Netreba zabúdať na najväčší lesný priestor v bývalom vojenskom priestore Javorina, kde po správe Vojenských lesoch a majetkov prešli lesné porasty pod správu niektorých obcí či pozemkových spoločenstiev.
- **Požiare a výbuchy vo výrobných podnikoch vyplývajúce z povahy ich činnosti** - rozsiahle plošné požiare však môžu vzniknúť za vhodných okolností aj rozšírením veľkého požiaru z objektu skladujúceho nebezpečné horľaviny, alebo výbušné látky. Medzi potenciálne zdroje veľkých požiarov zaraďujeme predovšetkým čerpace stanice (PHM, LPG), skladujúce horľaviny I. a II. vo firme Oktan a.s. Kežmarok, ďalej senníky roľníckych, poľnohospodárskych či podielníckych družstiev a sklady farieb, lakov a iných horľavých materiálov používaných vo výrobnom procese, ale aj novopostavená bioplynová stanica v areáli PDP Kežmarok. Na území okresu vznikajú najčastejšie požiare s najväčšou priamou škodou na poľnohospodárskych družstvách, a v jarnom až jesennom období pri vypaľovaní trávnatých porastov. Obyvateľstvo môže byť ohrozené horením horľavých látok a látok, pri ktorých vznikajú toxické látky, horením skladov agrochémie.

2. Informácie o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti a následkov na postihnutom území

2.1. Objekty nakladajúce s nebezpečnými látkami

Informácie o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti, t.j. o veľkosti oblasti ohrozenia, ktorú vyhodnocuje a určuje prevádzkovateľ okolo objektu nakladajúceho s chemickou nebezpečnou látkou v súlade s vyhláškou MV SR č. 533/2006 Z.z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok, sú špecifikované v tabuľke č. 1.

V prípade vzniku mimoriadnej udalosti spojenej s únikom nebezpečnej látky vo vyššie uvedených oblastiach ohrozenia môže dôjsť u nechránených osôb (bez použitia ochranných prostriedkov) k poškodeniu zdravia.

V prípade vzniku mimoriadnej udalosti spojenej s únikom motorového benzínu v spoločnosti Oktan, a.s. Kežmarok, resp. pri explózii motorového benzínu, môže tlaková vlna narušiť statiku blízkych budov a následne spôsobiť zranenie nechránených osôb napr. letiacimi úlomkami skla z rozbitých okenných tabúl.

2.2. Povodne

Oblasť ohrozenia povodňami je stanovená pre vybrané vodné toky formou zátopového územia vyhodnoteného správcom vodného toku na 50 - ročnú príp. 100 - ročnú vodu. Vznik mimoriadnej udalosti v dôsledku povodní predstavuje v závislosti od rozsahu povodne predovšetkým riziko veľkých majetkových škôd a v prípade nerešpektovania pokynov organov štátnej správy ochrany pred povodňami aj riziko ohrozenia zdravia a života.

2.3. Zosuvy pôdy

Vychádzajúc z plnenia štátnej úlohy inžiniersko - geologického mapovania svahových deformácií v najohrozenejších územiach flyšového pásma, nasledujúci prehľad vymedzuje dotknuté územie.

Prehľad obcí potenciálne ohrozených možnými svahovými deformáciami:

Okres Kežmarok - Osturňa, Matiašovce, Spišské Hanušovce, Veľká Franková, Spišská Stará Ves.

Rozsah následkov pri vzniku svahových deformácií nemožno vopred určiť. Následky vo veľkej miere závisia od miesta vzniku zosuvu, t.j. či je zosuvom ohrozený intravilán alebo extravilán obce. V prípade zosuvov v intraviláne obcí, kedy sú potenciálne najčastejšie ohrozené obytné zóny môže dôjsť k značným materiálnym škodám na nehnuteľnostiach.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky plní štátnu úlohu „Inžiniersko-geologické mapovanie svahových deformácií v najohrozenejších územiach flyšového pásma.“ Cieľom tejto úlohy, ktorá je realizovaná v oblasti severovýchodnej časti Slovenska je zostavenie účelových inžiniersko-geologických máp, zameraných na zhodnotenie zosuvného a povodňového rizika s návrhom potrebných opatrení na ich elimináciu.

2.4. Preprava nebezpečných látok

Vzhľadom k skutočnosti, že po cestných komunikáciách a železnici sa prepravujú rôzne nebezpečné látky v rozličných množstvách, nie je možné pri preprave nebezpečných látok jednoznačne vopred vymedziť oblasť ohrozenia ako v prípade stacionárnych objektov nakladajúcich s nebezpečnými látkami. V prípade mimoriadnej udalosti počas prepravy nebezpečnej látky sa oblasť ohrozenia určuje operatívne podľa skutočnej situácie v závislosti od množstva a druhu uniknutej nebezpečnej látky, meteorologickej situácie, doby úniku a výsledkov monitorovania.

Vychádzajúc z ust. § 7 ods. 2 písm. b) vyhlášky MV SR č. 533/2006 Z.z. o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok v znení neskorších predpisov, ak pri preprave nebezpečných látok nie je známy druh nebezpečnej látky na účely okamžitého zásahu sa za bezpečný priestor, v ktorom sa výskyt nebezpečnej látky nepredpokladá, považuje priestor vzdialený najmenej 100 metrov od miesta výskytu nebezpečnej látky.

3. Nebezpečné vlastnosti a označenie látok, ktoré môžu spôsobiť mimoriadnu udalosť

AMONIAK

➤ sumárny vzorec	NH₃
➤ UN kód (identifikačné číslo látky)	1005
➤ Kemlerov kód (identifikačné číslo nebezpečia)	268

Základná charakteristika

Pri bežnom tlaku a teplote je amoniak toxický, bezfarebný plyn (teplota varu za normálnych podmienok je -33,5°C) s charakteristickým prenikavým, ostrým, silne dráždivým zápachom. Amoniak je zásaditá žieravina, v kvapalnej forme pôsobí leptavo. Vďaka svojej hustote 0,771 kg.m⁻³ je zhruba o polovicu ľahší ako vzduch. Skladuje sa skvapalnený pod tlakom. Je veľmi dobre rozpustný vo vode, s kyselinami reaguje za vzniku amónnych solí. Má silné korozívne účinky voči kovom, hlavne voči zliatinám medi.

Dopady na zdravie človeka, riziká

Vo všeobecnosti možno amoniak charakterizovať ako látku toxickú, ktorá však vďaka svojmu prenikavému zápachu, upozorňujúcemu včas na svoju prítomnosť, väčšinou nepredstavuje výrazné riziko pre človeka.

Krátkodobá expozícia amoniaku môže dráždiť aj popáliť kožu a oči s rizikom trvalých následkov. Môže spôsobiť podráždenie nosnej sliznice, úst, hltana, spôsobuje kašeľ a dýchacie problémy. Expozícia s vyššími koncentráciami amoniaku môže spôsobiť aj zavodenie pľúc (edém) a vážne dýchacie problémy. Pri koncentrácii vyššej než 0,5 % obj. (asi 3,5 g.m⁻³) je i krátkodobá expozícia smrteľná. Pri styku so skvapalneným amoniakom vznikajú ťažké omrzliny. Koncentrácia 0,25% obj. pár vo vzduchu je nebezpečná pri vdychovaní po dobu 30 min.

Dopady z hľadiska životného prostredia

Vo vzťahu k životnému prostrediu ide o látku nebezpečnú. Amoniak je veľmi toxický pre vodné organizmy (predovšetkým ryby), pričom zohráva významnú rolu jeho veľmi dobrá rozpustnosť vo vode. Môže meniť pH - hodnotu ekologických systémov, spôsobuje okysľovanie pôd a podporuje eutrofizáciu vôd (premnoženie rias a siníc).

AUTOMOBILOVÝ BENZÍN

➤ UN kód (identifikačné číslo látky)	1203
➤ Kemlerov kód (identifikačné číslo nebezpečia)	33

Základná charakteristika

Bezfarebná až bledožltá prchavá a mimoriadne horľavá kvapalina s typickým benzínovým zápachom. Pary benzínu so vzduchom tvoria výbušnú zmes.

Dopady na zdravie človeka, riziká

Benzín je škodlivý pri vdýchnutí, pri kontakte s pokožkou a po požití. Príznaky a symptómy: podráždenie kože (pocit pálenia, sčervenenia, opuch, odmastenie pokožky sprevádzané dermatologickými zmenami), podráždenie očí (sčervenanie a pocit rezania), podráždenie dýchacích orgánov (kašeľ, sípavé dýchanie, ťažkosti pri dýchaní, krátky dych), zvýšená teplota. Dýchacie problémy môžu pretrvávať niekoľko hodín po expozícii. Má narkotické účinky, vdychovanie vysokých koncentrácií výparov môže pôsobiť na centrálnu nervovú sústavu a prejaviť sa stratou orientácie, bolesťou hlavy, nevoľnosťou. Dlhodobé vdychovanie môže spôsobiť bezvedomie a smrť. Dopady na krvotvorbu: anémia, znížená imunita. Dopady na periférnu nervovú sústavu: nestála chôdza, slabosť svalov. Dopady na sluchové orgány: dočasne slabší sluch, hučanie v ušiach.

Dopady z hľadiska životného prostredia

Benzín je toxický pre vodné organizmy. Vo vode slabo rozpustný, môže spôsobiť dlhodobé nepriaznivé účinky vo vodnom prostredí.

Usmernenie, ktorým sa upravujú podrobnosti na organizáciu a zabezpečenie nevyhnutných opatrení pri zaistení alebo náleze podozrivého alebo nebezpečného materiálu

Obsah:

- Časť A Pôsobnosť pri zaistení alebo náleze podozrivého materiálu
- Časť B Orientačné určenie charakteru a nebezpečenstva nálezu
- Charakteristické znaky, ktoré môžu nasvedčovať o prítomnosti nebezpečných látok
- a) Podozrivý nález
  - b) Podozrivá zásielka
  - c) Materiál civilnej ochrany
- Časť C Všeobecné zásady postupu, činnosť dotknutých útvarov, riadenie a koordinácia
- a) Všeobecné zásady postupu
  - b) Expertíza
  - c) Činnosť dotknutých útvarov na úseku civilnej ochrany a integrovaného záchranného systému
  - d) Riadenie a koordinácia

Časť D Špecifiká zásahu

- a) Špecifiká zásahu pri náleze s prítomnosťou nebezpečnej látky
- b) Špecifiká činnosti pri náleze podozrivej zásielky
- c) Špecifiká činnosti pri náleze materiálu civilnej ochrany

Časť E Zoznam skratiek

Príloha č. 1

Výstražné symboly a označenia nebezpečenstva pre nebezpečné látky a zmesi
Príklady výstražných symbolov BIO
Príklady výstražných symbolov RAD

Príloha č. 2 Materiál civilnej ochrany

Príloha č. 3 Odporúčaný postup pri manipulácii

Príloha č. 4 Charakteristika ohrozenia intoxikáciou a ochrana

Časť A

Pôsobnosť pri zaistení alebo náleze podozrivého materiálu

Na úseku ochrany pri ohrození nebezpečnými látkami sa podieľajú orgány uvedené v písmene a) až j).

- a) Ministerstvo vnútra SR – útvary s celoslovenskou pôsobnosťou
  - 1. HaZZ,
  - 2. PZ,
  - 3. SKR(CMRS, CBTČ),
- b) OÚ
  - 1. odbor krízového riadenia,
  - 2. odbor starostlivosti o životné prostredie,
- c) OÚ v sídle kraja
  - 1. odbor krízového riadenia,
  - 2. odbor krízového riadenia – koordinačné stredisko IZS
  - 3. odbor starostlivosti o životné prostredie,
- d) Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálny úrad verejného zdravotníctva,
- e) príslušný inšpektorát životného prostredia,
- f) Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR (odbor špecializovaných činností a štátneho zdravotného dozoru),
- g) Štátna veterinárna a potravinová správa SR, regionálna veterinárna a potravinová správa,
- h) obec,
- i) právnická osoba a fyzická osoba – podnikateľ,
- j) fyzická osoba.

Časť B

Orientačné určenie charakteru a nebezpečenstva nálezu

Podozrivé materiály sa vo väčšine prípadov vyznačujú kombináciou viacerých identifikačných znakov.

Charakteristické znaky, ktoré môžu nasvedčovať o prítomnosti nebezpečných látok

a) Podozrivý nález

1. prítomnosť zvláštnych obalov, sklenených nádob, tlakových fliaš a nádob s izoláciou (aj neoznačených),
2. označenie obalu výstražnými symbolmi, identifikačnými tabuľkami, bezpečnostnými tabuľkami a manipulačnými značkami (príklady sú uvedené v prílohe č. 1),
3. neprirodený tvar a unikajúci nepríjemný zápach,
4. zmena farby alebo odumieranie vegetácie, úhyn drobných živočíchov v blízkom okruhu,
5. zvláštne sprievodné javy pri horení a rozvoji požiaru, napr. neobvyklá farba plameňa, dymu, zápach, ale aj výbuchy, spontánne horenie, rýchle šírenie požiaru, aj po nehorľavých materiáloch,
6. v mieste sa tvorí hmla, "vlní sa vzduch", je počuť sykot unikajúceho plynu alebo praskot konštrukcie,
7. rozsypaný prášok podozrivý na toxickú chemikáliu, v blízkosti môže byť aj roztrhaný označený alebo neoznačený obal,
8. rozliata kvapalina šedej kovovej farby podobná ortuti,
9. rozliata kvapalina vytvárajúca na svojich okrajoch mapu, podozrivá na toxickú kvapalnú chemikáliu.

b) Podozrivá zásielka

1. veľa známok na obálke,
2. rukou napísaná alebo nesprávne napísaná adresa,
3. nesprávne tituly a oslovenie adresáta,
4. uvedené tituly, ale žiadne meno a priezvisko,
5. gramatické chyby,
6. olejové alebo farebné škvrny, podozrivý zápach,
7. neuvedená spätočná adresa,
8. vyššia hmotnosť listu (balíčka),
9. tvarovo nesúmerná alebo nerovná (hrboľatá) obálka,
10. vyčnievajúce drôty alebo kovové (napr. hliníkové) fólie,
11. veľa zabezpečovacieho materiálu, ako lepiace pásy, nálepky a pod.,
12. veľa nápisov a označení, farebne a tvarovo pútavých nálepiek s textom alebo obrázkom,
13. tikanie vo vnútri zásielky,
14. označenie na obálke ako „dôverné“, „do vlastných rúk“ alebo „osobné“,
15. odlišné miesto odoslania na spätnej adrese od miesta odoslania na poštovej pečiatke.
16. listová obálka označená výstražnou značkou, alebo nápisom (jed, kyselina, horľavina, toxická látka, výbušnina, nebezpečný biologický materiál, rádioaktívny materiál a pod.).

c) **Materiál civilnej ochrany**

Ide o materiál vyskytujúci sa predovšetkým v skladoch civilnej ochrany (ďalej len „CO“) alebo ochranných stavbách, podliehajúci periodickej kontrole. Výskyt materiálu CO aj mimo objektov CO nie je vylúčený (napr. na účely výcviku, prezentácií a súťaží). Spravidla tento materiál CO bol už vyňatý z internej evidencie, okrem aktuálne používaných typov (napr. dozimetrická technika):

1. vzorkovnice Bojových chemických látok (typy BCHL-I, BCHL-II),
2. Zdravotnícky prostriedok jednotlivca (ZPJ),
3. Osobný zdravotnícky balíček (OZB),
4. Individuálny protichemický balíček (IPB),
5. Poľné chemické laboratórium a ich súčasti (typy PCHL 54, 75),
6. Nikel – kadmiové batérie, olovené (a iné napr. LiH) batérie,
7. použité kontaminované ochranné filtre,
8. preukazníkové trubičky (Sklo kontaminované, obsahujúce nebezpečnú látku),
9. cytotoxické, cytostatické liečivá (preexspirované lieky – zdravotnícky materiál),
10. dozimetrická technika (obsahujúca etalónové uzatvorené rádioaktívne žiariče),
11. vzorkovnice odmorovacích a dezaktivačných látok.

Ukážky uvedeného materiálu CO sú uvedené v prílohe č. 2

Časť C

Všeobecné zásady postupu, činnosť dotknutých útvarov, riadenie a koordinácia

a) Všeobecné zásady postupu

V rámci záchranných prác sa postupuje podľa všeobecných pravidiel zásahu pre nebezpečné látky.

1. Pri prvej obhliadke miesta ohrozenia použiť najvyšší stupeň ochrany (vhodný celotelový ochranný odev, maska, rukavice). Ak sa predpokladá ohrozenie dýchacích ciest (uzatvorené miestnosti, pivnice, studne) použiť dýchací prístroj.
2. Pri prvom vstupe vykonať premeranie prostredia na prítomnosť nebezpečných látok v ovzduší (aj dozimetrickú kontrolu), obsah kyslíka a index výbušnosti prostredia,
  - v prípade viditeľného úniku nebezpečných chemických látok do ovzdušia (výparov, úniku plynu) vykonať opatrenia na zamedzenie ich ďalšieho úniku,
  - ak ide o únik v uzatvorenej miestnosti, vykonať odvetranie,
  - z prieskumu vykonať potrebnú fotodokumentáciu,
  - ak je to potrebné (vychádzať z povahy uniknutej nebezpečnej látky), po výstupe z ohrozeného priestoru vykonať dekontamináciu,
  - po ukončení prieskumu podať informáciu veliteľovi zásahu.
3. Pri vstupe detekčnej skupiny do ohrozeného priestoru
  - vykonať prvotnú detekciu a identifikáciu nebezpečných látok s určením jej približnej koncentrácie,
  - ak je to potrebné, vykonať odber vzoriek pre ďalšiu podrobnejšiu analýzu,
  - v prípade potreby vykonávať ďalšie monitorovanie.

4. Pri odbere vzoriek
  - zamedziť krížovej kontaminácii,
  - určiť, vytýčiť a označiť kontaminovaný priestor a ohrozený priestor,
  - dodržať zásady obmedzenia šírenia kontaminácie.
5. V prípade potreby vykonať záchranné práce, odvrátiť alebo obmedziť bezprostredné ohrozenie.
6. Zabezpečiť odvoz nálezu, a v prípade že bola odobratá vzorka aj jej odvoz do príslušného zariadenia na identifikáciu.
7. Ak je to potrebné, zabezpečiť hygienickú očistu a dekontamináciu a protiepidemických opatrení na mieste zásahu potencionálne kontaminovaných osôb, na zamedzenie šírenia infekčných chorôb (aj pre osoby, ktoré neprišli do priameho kontaktu s podozrivým predmetom, ale nachádzali sa bezprostrednej blízkosti miesta nálezu podozrivého materiálu).

Poznámka:

Súbežne so zásahom prebieha samostatné konanie vykonávané orgánmi činnými v trestnom konaní. Pri manipulácii s nebezpečnými látkami a ich obalmi zachovať pravidlo zabezpečenia zberu stôp, na manipuláciu zabezpečiť povolenie vyšetrovateľa.

Likvidácia materiálu sa zabezpečuje a vykonáva v súlade s osobitnými predpismi¹⁾ podľa rozhodnutia a úkonov príslušných orgánov na úseku životného prostredia a na úseku verejného zdravotníctva.

b) Expertíza

Prvotnú expertízu na mieste vykonáva

pri chemickom ohrození

1. príslušný útvar HaZZ, brigáda HaZZ,
2. KCHL CO,
3. zložky ozbrojených síl (ak to situácia vyžaduje).
4. ďalšie expertízy môžu byť vykonávané, ak o nich rozhodne príslušný orgán, a to najmä
  - organizáciami na úseku verejného zdravia,
  - Kriministický a expertízny ústav PZ,
  - subjektom, povereným príslušným orgánom na úseku starostlivosti o životné prostredie,
  - právnickou osobou a fyzickou osobou – podnikateľom.

Protokol o výsledku expertízy sa zasiela na koordinačné stredisko IZS a CMRS.

---

¹⁾ Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

pri biologickom ohrození

vykonanie expertízy zabezpečuje

1. príslušný regionálny úrad verejného zdravotníctva.
2. ak je to potrebné, ďalšie expertízy vykonáva územne príslušné KCHL CO (len v prípade, že sa preukáže že nejde o biologický materiál),
3. ďalšie expertízy môžu byť vykonávané, ak o nich rozhodne príslušný orgán, a to najmä
  - organizáciami riadenými Štátnou veterinárnou a potravinovou správou SR,
  - právnickou osobou a fyzickou osobou – podnikateľom.

Protokol o výsledku expertízy sa zasiela na koordinačné stredisko IZS a CMRS.

c) Činnosť dotknutých útvarov na úseku CO a IZS

Informácia o zaistení alebo náleze podozrivého materiálu sa oznamuje na príslušné koordinačné stredisko IZS.

Koordinačné stredisko IZS

1. zabezpečuje informovanie a vyslanie príslušných zložiek IZS na miesto zaistenia alebo nálezu materiálu,
2. žiada CMRS o výjazd KCHL CO, ak o to požiada veliteľ zásahu alebo iná oprávnená zložka,²⁾
3. podieľa sa na plnení úloh súvisiacich s vykonávaním záchranných prác,
4. ďalej zabezpečuje informovanie
  - príslušného regionálneho úradu verejného zdravotníctva o
  - zaistení alebo nálezu materiálu, s uvedením reálne zistených charakteristických identifikačných znakov materiálu,
  - potrebe vykonania expertízy materiálu,
  - potrebe výjazdu na miesto zaistenia alebo nálezu materiálu, ak to situácia vyžaduje,
  - príslušného orgánu na úseku životného prostredia a v prípade potreby vyžiadanie výjazdu na miesto zaistenia alebo nálezu materiálu,
  - v prípade potreby príslušného orgánu na úseku veterinárnej a potravinovej správy a vyžiadanie výjazdu na miesto zaistenia alebo nálezu materiálu,
  - CMRS,
  - obce, ak to situácia vyžaduje.
5. o výsledkoch expertízy informuje
  - veliteľa zásahu,
  - štatutárneho zástupcu organizácie a obce, kde bol materiál zaistený alebo nájdený,
  - majiteľa nehnuteľnosti (ak bol materiál zaistený alebo nájdený na pozemku alebo stavbe vo vlastníctve fyzickej osoby),

---

²⁾ Nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 125 z 23. septembra 2010 o postupe pri vyžadovaní výjazdu kontrolného chemického laboratória civilnej ochrany a jeho vysielaní na zásah alebo na inú činnosť.

- ďalších orgánov, ktorým bola informácia o zaistení alebo náleze materiálu oznámená alebo ktorí sa zúčastňovali na organizovaní a vykonávaní záchranných prác.

CMRS

1. vydáva pokyn na výjazd KCHL CO podľa osobitných predpisov,¹⁾
2. informuje o zaistení alebo náleze materiálu
  - CBTČ,
  - operačné stredisko Policajného zboru,
  - operačné stredisko Hasičského a záchranného zboru,
3. v prípade že to situácia alebo charakter nálezu vyžaduje, na pokyn generálnej riaditeľky SKR informuje o zaistení alebo náleze materiálu
  - Úrad verejného zdravotníctva SR,
  - hlavného hygienika Ministerstva vnútra SR,
  - orgán na úseku verejného zdravia Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR,
  - Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR,
3. o výsledkoch expertízy informuje útvary uvedené v bode 2.

OÚ

1. poskytuje súčinnosť pri činnostiach súvisiacich s organizáciou zásahu,
2. vykonáva vyrozumenie orgánov a subjektov vo svojej pôsobnosti,
3. organizuje nakladanie s materiálom CO podľa pokynov uvedených v časti D písm. c),
4. vykonáva, organizuje a realizuje ďalšie opatrenia podľa aktuálnej situácie.

d) Riadenie a koordinácia

1. Riadenie a koordinácia činností záchranných zložiek IZS na mieste zaistenia alebo nálezu materiálu sú upravené osobitným predpisom.³⁾
2. Ak je začaté konanie v súvislosti s konaním o určenie zodpovednej osoby alebo podozrením zo spáchania trestného činu alebo prečinu, ďalší postup sa konzultuje s príslušnými orgánmi štátnej správy odpadového hospodárstva a orgánom činným v trestnom konaní.
3. V prípade, že to situácia alebo charakter nálezu vyžaduje, činnosť po odbornej stránke usmerňujú orgány uvedené v časti A písm. d) až g).
4. Príslušný orgán štátnej správy odpadového hospodárstva uplatňuje ustanovenia zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov vo vzťahu k pôvodcovi nálezu, PZ a obci.

---

³⁾ Zákon č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme v znení neskorších predpisov.

Časť D

Špecifiká zásahu

a) Špecifiká zásahu pri náleze s prítomnosťou nebezpečnej látky

1. potreba nasadenia špeciálnych prostriedkov pre prácu s nebezpečnými látkami,
2. zapojenie špecializovaných síl a prostriedkov a nevyhnutná spolupráca s inštitúciami a orgánmi verejnej správy, odborníkmi (ak je identifikovaný, aj s pôvodcom nálezu),
3. nebezpečenstvo výbuchu, intoxikácie, poleptania, ionizujúceho žiarenia alebo infekcie, rešpektovať osobitné upozornenia:
  - pri prvej reakcii považovať vyobrazené symboly (piktogramy) za hodnoverné, ale následne ich overiť odborníkmi,
  - nesnažiť sa narušiť alebo otvoriť obal,
  - o potrebe pyrotechnickej kontroly rozhoduje príslušník PZ, privolaný na miesto nálezu.

b) Špecifiká činnosti pri náleze podozrivej zásielky

1. Odvoz vzorky do príslušného laboratória regionálneho úradu verejného zdravotníctva zabezpečuje príslušný útvar PZ alebo HaZZ podľa rozhodnutia veliteľa zásahu.
2. Koordinačné stredisko IZS alebo príslušný útvar PZ alebo HaZZ vopred telefonicky oznámi príslušnému laboratóriu regionálneho úradu verejného zdravotníctva plánované doručenie podozrivej zásielky.
3. Ak osoby manipulovali s otvorenou a poškodenou obálkou (došlo ku kontaktu s práškom v obálke)
  - je nutné privolať príslušného regionálneho hygienika,
    1. veliteľ zásahu zabezpečuje dekontamináciu nekrytých častí zasiahnutých osôb a prostredia v ktorom bola zásielka zachytená,
  - zabezpečuje zákaz vstupu a zdržiavania akýchkoľvek osôb v priestoroch, kde bolo manipulované s podozrivou zásielkou.
4. Ak osoby manipulovali s neotvorenou a nepoškodenou obálkou a nedošlo ku kontaktu s práškom v obálke, nie je nutné privolať príslušného regionálneho hygienika.

c) Špecifiká činnosti pri náleze materiálu CO

Nález nezabezpečeného materiálu CO

1. organizačne riešiť prostredníctvom územne príslušného okresného úradu (odbor krízového riadenia) s oznamovacou povinnosťou voči CBTČ,
2. materiál CO zaistiť a uložiť do zabezpečeného miestneho skladu CO alebo nahlásiť ho priamo CBTČ a odovzdať pracovníku CBTČ ORCHBB v Slovenskej Ľupči,
3. CBTČ zabezpečuje ďalšie uskladnenie a zadefinovanie týchto materiálov ako odpadov pred ich následnou likvidáciou, ktorá bude zrealizovaná cestou oprávnených, zmluvných subjektov pre rezort MV SR.

Subjekty, ktoré odpady z vyradeného materiálu CO preberajú alebo priamo likvidujú:

ENVI GEOS Nitra, s.r.o.
METAL SERVIS Recycling s. r. o. Slovenská Ľupča
(MARIUS PEDRESEN, a.s.)

Poznámka:

Ak pri náleze materiálu CO uvedeného v časti B písm. c)

- je zrejmé, že bol cudzím zavinením poškodený a boli zistené úniky nebezpečných látok do prostredia (tuhých látok alebo kvapalín), je potrebný zásah KCHL CO, bežný pri riešení mimoriadnych udalostí s výskytom a únikom nebezpečných látok,
- sa zistí, že tento nie je porušený, riešenie takýchto prípadov si nevyžaduje zásah územne príslušnej KCHL CO.

Časť E
Zoznam skratiek

CBTČ	Centrum bezpečnostnotechnických činností
CMRS	Centrálne monitorovacie a riadiace stredisko
CO	Civilná ochrana
HaZZ	Hasičský a záchranný zbor
IZS	Integrovaný záchranný systém
KCHL CO	Kontrolné chemické laboratórium civilnej ochrany
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
ORCHBB	Oddelenie radiačnej, chemickej a biologickej bezpečnosti
PZ	Policajný zbor
SKR	sekcia krízového riadenia
SR	Slovenská republika

VÝSTRAŽNÉ SYMBOLY A OZNAČENIA NEBEZPEČENSTVA PRE NEBEZPEČNÉ LÁTKY A ZMESI

Používané do 30. 11. 2010 pre látky a do 31. 05. 2015 pre zmesi			Používané od 1. 12. 2010 pre látky a od 1. 6. 2015 pre zmesi	
	Výstražný symbol	Označenie nebezpečenstva	Typ nebezpečnosti	Výstražný piktogram
E		Výbušný	Fyzikálna nebezpečnosť	GHS01
O		Oxidujúci		GHS02
F		Veľmi horľavý		GHS03
F+		Mimoriadne horľavý		GHS04
T		Toxický	Nebezpečnosť pre zdravie	GHS05
T+		Veľmi toxický		GHS06
C		Žieravý		GHS05
Xn		Škodlivý		GHS07
Xi		Dráždivý	GHS08 	
N		Nebezpečný pre životné prostredie	Nebezpečnosť pre životné prostredie	GHS09

Príklady výstražných symbolov BIO

Príklady výstražných symbolov RAD

Materiál CO

a) Vzorkovnice Bojových chemických látok (typy BCHL-I, BCHL-II)

Vzorkovnica BCHL-I neobsahuje toxické látky, ale iba ich imitácie. Nakoľko niektoré ampulky obsahujú látky ktoré môžu poškodiť životné prostredie, nie je možné likvidovať ampulky rozbitím a vyliatím obsahu.

Vzorkovnica BCHL-II - chemikálie sú nasorbované na granulovanom inertnom absorbente (drvená tehla). Množstvo otravných látok v jednej ampulke je 0,1 g. Pri dodržaní všetkých bezpečnostných predpisov (zákaz vysypávania hlinky, dotýkanie sa hlinky nechránenou pokožkou a pod.) nepredstavuje vážne akútne nebezpečenstvo. Je potrebné uvedomiť si, že vzorkovnica BCHL II obsahuje skutočné bojové chemické látky. Súprava neobsahuje nervovo paralytické látky.

b) Zdravotnícky prostriedok jednotlivca (ZPJ-80)

Nakoľko niektoré ampulky obsahujú látky ktoré môžu poškodiť životné prostredie, nie je možné likvidovať ampulky rozbitím a vyliatím obsahu.

c) Osobný zdravotnícky balíček (OZB)

Nakoľko niektoré ampulky obsahujú látky ktoré môžu poškodiť životné prostredie, nie je možné likvidovať ampulky rozbitím a vyliatím obsahu.

d) Individuálny protichemický balíček (IPB),

Nakoľko niektoré ampulky obsahujú látky ktoré môžu poškodiť životné prostredie, nie je možné likvidovať ampulky rozbitím a vyliatím obsahu.

e) Poľné chemické laboratórium a ich súčasti (typy PCHL 54, 75)

Nakoľko niektoré ampulky obsahujú látky ktoré môžu poškodiť životné prostredie, nie je možné likvidovať ampulky rozbitím a vyliatím obsahu.

f) Nikel – kadmiové batérie, olovené (a iné napr. LiH) batérie

Batérie obsahujú látky ktoré môžu poškodiť životné prostredie, nie je možné ich likvidovať napr. Vysypaním do komunálneho odpadu..

g) Použité kontaminované ochranné filtre

Kontaminované filtre môžu obsahovať látky, ktoré môžu poškodiť životné prostredie, nie je možné ich likvidovať napr. vysypaním do komunálneho odpadu..

h) Preukazníkové trubičky (Sklo kontaminované, obsahujúce nebezpečnú látku)

Kontaminované trubičky môžu obsahovať látky, ktoré môžu poškodiť životné prostredie, nie je možné ich likvidovať napr. vysypaním do komunálneho odpadu..

i) Cytotoxické, cytostatické liečivá (preexspirované lieky – zdravotnícky materiál)

Liečivá môžu obsahovať látky, ktoré môžu poškodiť životné prostredie, nie je možné ich likvidovať napr. vysypaním do komunálneho odpadu.

j) Dozimetrická technika (obsahujúca etalónové uzatvorené rádioaktívne žiariče)

Dozimetrická technika (používaná)

Súprava stacionárneho hlásiča úrovne radiácie typu DC-4D

Sondy obsahujú kontrolný RA - žiarič (etalón). Nie je dovolené ich otvárať..

DC-3E-83

Súprava obsahuje kontrolný RA-žiarič (etalón). Tento nie je dovolené otvárať.

Ďalšie typy dozimetrickej techniky – t. č. podliehajúcej rušeniu a ekologickej likvidácii

Odporúčaný postup pri manipulácii

Odporúčaný postup je výpisom z materiálu „Odporúčaný postup pre manipuláciu so zásielkami podozrivými z biologickej kontaminácie“, ktorý bol vypracovaný hlavným hygienikom SR v októbri 2001 ako odozva na situáciu po teroristických útokoch na USA. Predstavuje odporúčané bezpečnostné opatrenia pre všetky skupiny obyvateľstva, a to pre právnické osoby aj fyzické osoby.

1. Netriasť materiálom (zásielkou) a nevyberať zo zvedavosti jej obsah.
2. Vložiť materiál (zásielku) do plastového vrečka alebo nejakého iného vhodného obalu (kontajnera), aby obsah nemohol vytekať.
3. Ak nie je k dispozícii vhodný obal alebo kontajner, materiál (zásielku) zakryť, napríklad oblečením, fóliou, papierom, smetným košom a už neodkrývať.
4. V zamestnaní upozorniť priameho nadriadeného vedúceho zamestnanca a hlásiť prípad na číslo tiesňového volania 112 alebo miestnej polícii.
5. V domácom prostredí hlásiť prípad na číslo tiesňového volania 112 alebo miestnej polícii.
6. Pre príslušníkov policajného zboru pripraviť zoznam všetkých osôb, ktoré sa nachádzali v miestnosti alebo časti budovy v čase zistenia podozrivej zásielky, osobitne zoznam priamo kontaktovaných s materiálom.
7. Opustiť miestnosť, zavrieť jej dvere aj časť budovy, aby ďalšie osoby nemohli prísť do kontaktu s podozrivou zásielkou a zabraňovať vo vstupe dovnútra iným osobám.
8. Na dvere miestnosti (časti budovy) pripevniť list papiera s nápisom **POZOR PODOZRIVÝ MATERIÁL (ZÁSIELKA) - NEVSTUPOVAŤ !**
9. Umyť si ruky mydlom alebo saponátom a vlažnou vodou, aby sa materiál nerozšíril na tvár.
10. Poskytnúť príslušníkom policajného zboru horeuvedený zoznam osôb.
11. Neutierať materiál prachovkou alebo iným materiálom, aby sa nezvíril, ale ho okamžite zakryť.
12. V prípade rozsypania alebo rozliatia materiálu zadržať dych, zakryť si bez omeškania dýchacie cesty hustou tkaninou.
13. Vyzliecť kontaminované oblečenie a vložiť ho do plastového vrečka, iného obalu alebo kontajnera a odovzdať ho oprávneným osobám prichádzajúcim prípad riešiť.
14. Požiadajte niektorú z prítomných osôb, aby kontaminované časti tela izoloval plastovým alebo papierovým materiálom a upevnil ho obviazaním vreckovkou, šatkou, šálom, povrázkom, prípadne samolepiacou páskou.
15. Čo najskôr sa osprchovať mydlom a vlažnou vodou od hlavy nadol, nepoužiť však žiadne iné dezinfekčné prostriedky, najmä nie do očí.
16. Po aktivácii nejakého výbušného zariadenia s tlmeným výbuchom, po obdržaní varovnej informácie o kontaminácii ventilačného systému alebo klimatizácie, prípadne po varovaní, vypnúť všetky ventilátory alebo klimatizačné jednotky v miestnosti aj v celej budove.

Charakteristika ohrozenia intoxikáciou a ochrana

Charakteristika ohrozenia intoxikáciou

- a) **Intoxikáciou sa rozumie** vniknutie toxickej látky do organizmu človeka. Pri určitom množstve toxickej látky v organizme nastane jeho otrava. Toxicke látky môžu vniknúť do organizmu nasledujúcim spôsobom:
1. požitím,
  2. vdýchnutím,
  3. poranenou kožou alebo prostredníctvom poranenia,
  4. postriekaním a vstrebaním kožou,
  5. sliznicami.
- b) **Toxicke látky pôsobia na organizmus človeka rôznymi spôsobmi:**
1. na centrálny nervový systém - ovplyvňovanie dýchania, činnosti srdca, narkotické účinky, ochrnutie, strata niektorých zmyslov, atď.,
  2. na krv a krvotvorné orgány - väzba na kyslík v krvi, vplyv na funkciu krvotvorných orgánov,
  3. na tráviaci systém - zvracanie, bolesti a hnačky,
  4. na sliznice a tkaniva - poškodenie, silné bolesti (pozri nebezpečenstvo poleptania).
- c) **Príznaky intoxikácie sa môžu prejavíť**
1. zmenou farby pokožky,
  2. bolesťami brucha, hlavy,
  3. nevoľnosťou, zvracaním, hnačkami,
  4. dráždivým kašľom, dusením, ťažkým dýchaním,
  5. kŕčmi, trasom,
  6. delíriom,
  7. príznaky šoku,
  8. stratou vedomia,
  9. poškodením tkanív a slizníc,
  10. svetloplachosťou,
  11. striedavými pocity tepla a chladu.
- d) Príznaky intoxikácie sa nemusia prejavíť bezprostredne po kontaminácii toxickej látkou, ale po určitej dobe, tzv. Dobe latencie. Príznaky a účinky toxickej látky sú spojené s množstvom toxickej látky, ktoré kontaminoval organizmus, dobou pôsobenia a odolnosťou každého človeka.

Ochrana

- a) Z hľadiska taktiky zložiek IZS pri zásahu spočíva ochrana životov a zdravia pred nebezpečenstvom intoxikácie najmä v týchto zásadách
1. dodržiavanie taktiky zásahu s nebezpečnými látkami,
  2. voľba ochranných prostriedkov zodpovedajúcich druhu toxickej látky a spôsobu ich pôsobenie na ľudský organizmus,
  3. dodržiavanie zásad pre zamedzenie kontaminácie, dôsledné vykonávanie dekontaminácie a osobnej hygieny,
  4. obmedzenie počtu zasahujúcich osôb,
  5. obmedzenie doby zásahu v toxickej prostredí na nevyhnutné minimum,

6. lekárske vyšetrenie po zásahu ak sú príznaky alebo podozrenie na intoxikáciu,
7. evidencia možnej kontaminácie osôb pri technických zásahoch a požiaroch dominantnými nebezpečnými látkami pre prípad latentných účinkov a chorôb
8. spolupráca s odborníkmi, využívanie informácií z databáz, dokumentácie zdolávania požiarov a informácií právnických a fyzických osôb podnikateľov.

b) Ochranné prostriedky a ďalšie zariadenia

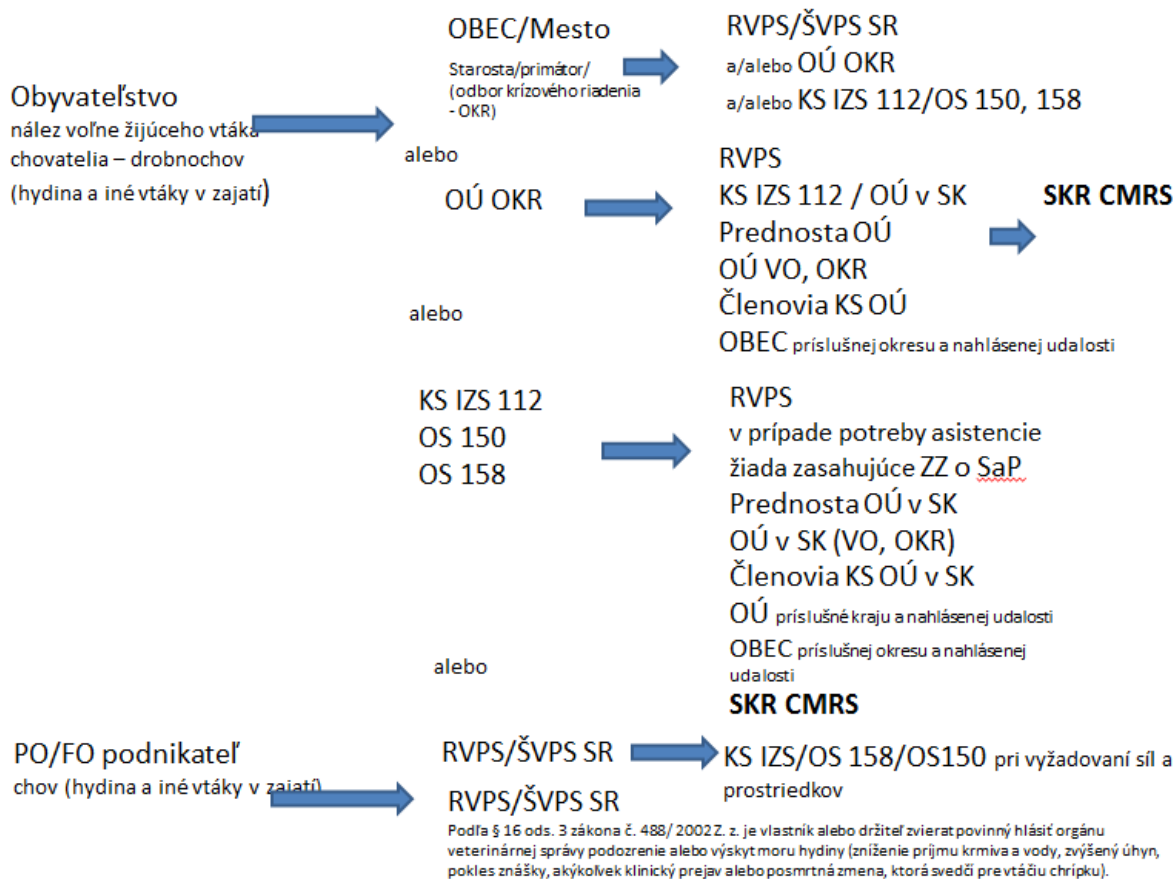
1. ochranné masky a špeciálne filtre,
2. izolačné dýchacie prístroje,
3. ochranné protichemické obleky,
4. detekcia plynov a pár (monitoring),
5. prostriedky na hygienickú očistu a dekontamináciu.

Ďalšie informácie:

http://www.uvzsr.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=187:ochrana-pred-chemickym-a-biologickym-ohrozenim&catid=54:rozne&Itemid=65

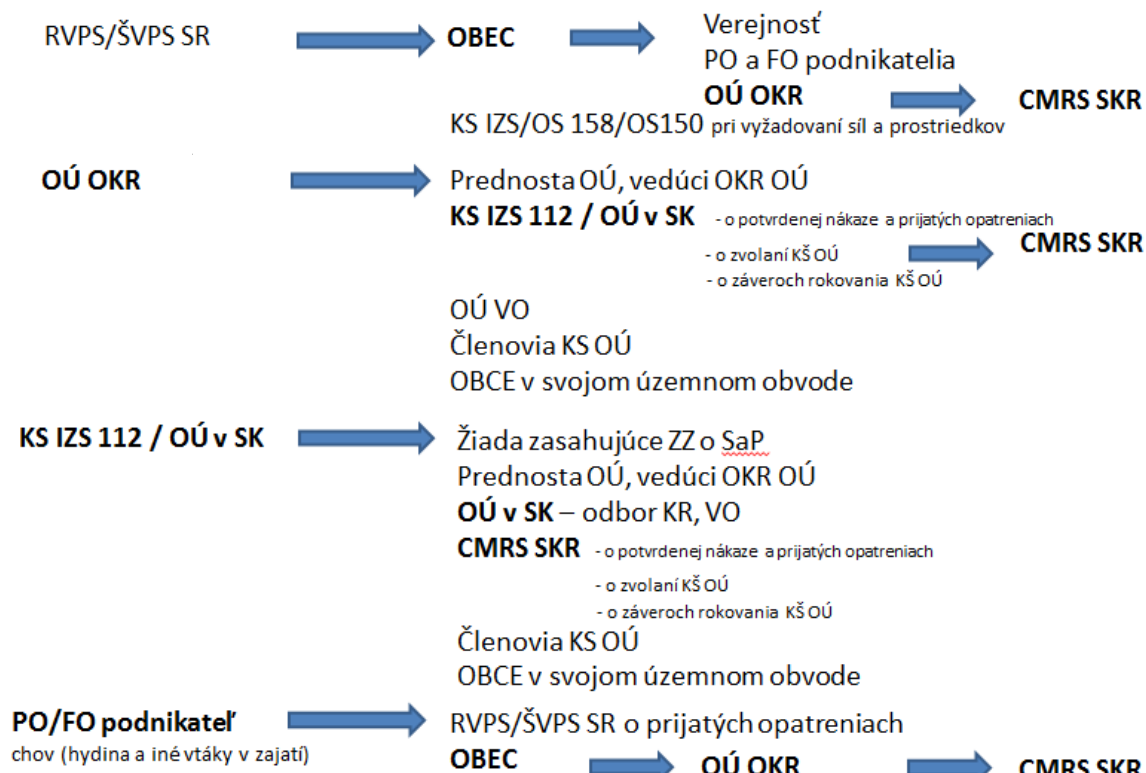
Informačný tok pri výskyte a podozrení na výskyt aviárnej influenzy

A.) Prvotné oznámenie o náleze uhynutého vtáctva a hydiny a následný postup hlásenia udalostí spojených s podozrením na nákazu

B.) Informačný tok po potvrdení nákazy

Informačný tok po potvrdení nákazy

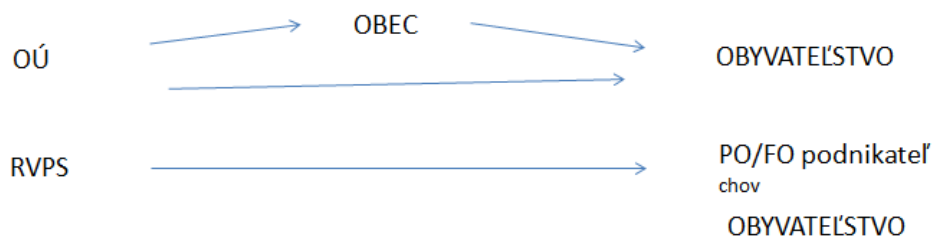

C.) Informovanie obyvateľstva

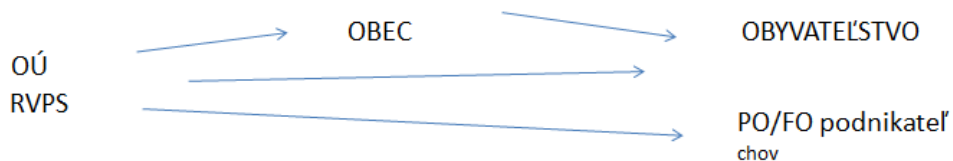
INFORMOVANIE OBYVATEĽSTVA PRI NAHLASOVANÍ O UDALOSTI O VYKONANÍ OPATRENÍ NA OCHRANU

Operátor KS IZS 112 Pracovníci OÚ OKR	Inštrukcie pre operátora na poučenie oznamovateľa pri náleze	Verejnost' nález voľne žijúceho vtáka chovateľa – drobných chov (hydina a iné vtáky v zajatí)
--	--	--

INFORMOVANIE OBYVATEĽSTVA O PRIJATÝCH OPATRENIACH PO POTVRDENÍ VTÁČEJ CHRÍPKY

INFORMOVANIE OBYVATEĽSTVA V RÁMCI PREVENČIE – zvyšovanie povedomia

Niektoré infekčné choroby, prejavy a prevencia

Hepatitída typu A - je infekčná choroba spôsobená vírusom hepatitídy typu A. Hlavným symptómom je akútny zápal pečene (hepatitída). Hepatitída typu A nikdy neprebíha chronicky a lieči sa väčšinou spontánne bez závažných komplikácií. Prenáša sa kontaminovanou vodou alebo potravinami (napr. mušľami) a v našich zemepisných šírkach sa vyskytuje väčšinou ako importované ochorenie po pobyte v rizikových oblastiach. Očkovanie je v súčasnosti najlepšou ochranou proti hepatitíde typu A.

Vírus hepatitídy typu A (HAV) je neobalený jedno(+)-vláknový RNA vírus, jediný zástupca rodu Hepatovirus čeľade Picornaviridae. Je najrozšírenejšou príčinou akútnej vírusovej hepatitídy na celom svete. Tento vírus sa v krajinách s vysokým hygienickým štandardom vyskytuje len zriedka. Vírus je veľmi odolný voči vysokým teplotám, kyslým a zásaditým látkam (napr. mydlám a iným čistiacim prostriedkom).

K prenosu vírusu hepatitídy typu A dochádza fekálno-orálne (napr. stolicou/močom, rukami, ústami) kontaktnou alebo priamou infekciou. V krajinách s dobrým hygienickým štandardom sú nositeľmi vírusu predovšetkým deti predškolského a školského veku, u ktorých infekcia prebieha väčšinou bez symptómov. To znamená, že sa vírusy môžu prenášať tak priamym kontaktom, ako aj kontaminovanou pitnou vodou, šťavami alebo nedostatočne uvarenými potravinami. Zvýšené riziko predstavuje zelenina hnojená organickými hnojivami (napr. šaláty) alebo aj plody mora (napr. mušle). V niektorých druhoch mušlí môže HAV zotrvať niekoľko mesiacov.

Možným spôsobom prevencie je očkovanie, ktoré sa odporúča pri cestách do rizikových oblastí.

Lymská Borelióza - patrí k zoonózam – **infekciám prirodzene prenosným medzi zvieratami a ľuďmi**. Spôsobuje ju **špecifický druh baktérii** s latinským názvom **Borrelia burgdorferi**. Ide o spirochétu charakteristickým tvarom dlhej štíhlejšpirály. Názov ochorenia je odvodený od rodového mena baktérie a názvu mesta, kde bola choroba prvýkrát identifikovaná - Old Lyme, malé mestečko na východnom pobreží USA.

Na človeka sa prenáša infikovaným kliešťom rodu **Ixodes**. Choroba sa vyskytuje v Severnej Amerike, Európe a Ázii. Prejavuje sa ako zápalové ochorenie postihujúce naraz viacero orgánov. Infekčný cyklus *Borrelia burgdorferi* zahŕňa kolonizáciu, infekciu kliešťa a prenos na široké spektrum cicavcov vrátane človeka. **Prenos infekcie sa uskutočňuje prostredníctvom slín počas cicania na zvieracom hostiteľovi, resp. človeku**. Kliešte majú tri životné štádiá: larvu, nymfu a dospelého jedinca, pričom každé z nich sa nakŕmi krvou iba raz.

Prejavy ochorenia sú rôznorodé. Medzi hlavné prejavy ochorenia patrí **postihnutie kože, neurologické prejavy, postihnutie srdca, svalov a kostí**.

Návrhy na antibiotickú prevenciu podávanú po viac ako 24 hodinách od prisatia kliešťa nie sú odôvodnené. Vakcína proti lymskej chorobe v súčasnosti v Slovenskej republike nie je dostupná.

Jedinou formou obmedzenia infekcie je dôkladná ochrana pred prisatím kliešťa. Obzvlášť dôležitá je táto ochrana v endemických oblastiach, kde je nutné zachovať určitý režim, ktorý obmedzuje pohyb na exponovaných miestach.

V praxi to znamená vyhýbať sa porastom na okraji najmä listnatých lesov, krovinám, byť starostlivo chránený vhodným oblečením (optimálne sú svetlé farby) s minimom nekrýtych častí tela. Zanedbateľné nie je použitie repelentov, ktorými je vhodné napustiť hlavne ponožky, nohavice a ďalšie časti odevu. Samozrejmosťou súčasťou tejto ochrany je dôsledná prehliadka tela po návrate z pobytu vonku a to najmä pri umývaní.

Kliešťová encefalitída – je zápal mozgu a mozgových blán spôsobený vírusmi, ktoré kliešte prenášajú. Pre výskyt tohto ochorenia je typická sezónnosť, súvisiaca s cyklom aktivity kliešťov. Ide o obdobie od apríla až do konca októbra.

Nie každý kliešť je však prenášačom vírusov. V niektorých oblastiach je veľké množstvo infikovaných kliešťov, v iných sú nakazené ojedinele alebo vôbec nie. Pokiaľ má kliešť v sebe vírus a vy nie ste očkovaní, môžete ťažko ochoriť, pretože doposiaľ nemáte protilátky proti vírusom prenášaným kliešťami.

Choroba

Prvé štádium choroby začína najčastejšie za 1 až 14 dní po prisatí kliešťom. Priebeh je podobný chrípke. Po 1 až 20 dňoch, kedy je pacient takmer bez príznakov, môže nasledovať druhé štádium, ktorého priebeh býva podstatne závažnejší, pretože vírusy po masívnom pomnožení môžu preniknúť do centrálnej nervovej sústavy, kde poškadzujú nervové bunky.

Prejavuje sa to silnými bolesťami hlavy, vracaním, vysokými horúčkami, poruchami vedomia. Kliešťový zápal mozgu alebo mozgových blán môže mať i trvalé následky, ako sú obrny, chronické bolesti hlavy, poruchy koncentrácie, znížená výkonnosť, depresia.

Priebeh choroby

Inkubačná doba: trvanie 2-28 dní

1. **fáza choroby:** trvanie 1-28 dní, chrípke podobné príznaky: horúčka, únava, bolesti hlavy, drieku a končatín, katarálne prejavy, žalúdočné a črevné ťažkosti, celková nevoľnosť, nechutenstvo, nutkanie na zvracanie. Bezpríznakové obdobie: trvanie: 1-20 dní.
2. **fáza choroby:** vysoká horúčka, bolesti hlavy, vracanie, stuhlosť šije, zriedkavejšie poruchy vedomia, obrny, svetloplachosť, depresia a iné.

Výskyt:

Kliešte sa vyskytujú predovšetkým v tráve a v nízkych porastoch. Zachytávajú sa na stebloch trávy a na spodnej strane listov, preto ich nevidíme. Nesprávny názor je, že kliešte visia zo stromov a na svoju obeť padajú. Kliešte sa pri pohybe po týchto miestach prichytia na telo alebo odev a odtiaľ sa potom nebadane rozlezu do zákolenných jamôk, medzi stehná, do podpazušných jamôk alebo pod prsníky.

Liečba tohto ochorenia nie je doposiaľ známa. Jediný spôsob, ako sa chrániť pred týmto ochorením, je očkovanie. Očkovacia látka obsahuje usmrtené vírusy, ktoré už nemajú schopnosť sa rozmnožovať. Po podaní týchto inaktivovaných vírusov do ľudského tela v rámci očkovania začne vlastný imunitný systém očkovaného človeka vytvárať obranné látky ako pri skutočnej infekcii.

Je tu však jeden podstatný rozdiel: vzhľadom na to, že sa vírusy v očkovacej látke už nemôžu rozmnožiť, nevedie očkovanie ku vzniku choroby, ako sa to stane po pohryznutí infikovaným kliešťom.

Ak sa po pohryznutí infikovaným kliešťom dostanú vírusy do tela očkovaného človeka, imunitný systém je schopný brániť sa. Protilátky bránia vírusom kliešťovej encefalitídy, aby vnikli do buniek a človek je takto chránený. Aby bola zabezpečená dostatočná ochrana proti kliešťom už pred nástupom ich aktivity, je žiaduce začať základné očkovanie už v chladných mesiacoch roka.

Antrax, slezinová sneť - sa označuje ochorenie, ktoré sa objavuje hlavne u zvierat, a preto je označované ako zoonóza. Označenie vyplynulo z pozorovania, že slezina sa u chorých zvierat zväčší, je sfarbená ako čierny chlieb a vyzerá ako „spálená“. pozn. prekladateľ: slezinová sneť = Milzbrand, Milz = slezina, Brand = oheň)

Ochorenie sa vyskytuje prevažne v teplých krajinách. Obzvlášť často sú postihnuté kopytníky ako svine, hovädzí dobytok, ovce, kozy a kone. Prenos slezinovej sneti na človeka sa vyskytuje u pracovných skupín, ktoré majú úzky kontakt s týmito zvieratami alebo prichádzajú do styku s produktmi týchto zvierat, ako zvieracie kože, mäso alebo mlieko. Vo väčšine prípadov je slezinová sneť preto chorobou z povolania.

Symptómy slezinovej sneti sú závislé od daného miesta nákazy. Nákaza môže nastať priamo kožným kontaktom, vdýchnutím spór alebo požitím chorých zvierat, resp. zvieracích produktov.

Najčastejším snet'ovým ochorením je u človeka kožná snet'. Priamym kontaktom sa snet'ové spóry dostanú do malých povrchových zranení. Po krátkom čase vzniká červený uzlík s čiernym centrom. Z toho sa rýchlo vyvíja hnisom naplnený pľuzgierik. S ďalším rozširovaním ochorenia sa objavujú nové pľuzgieriky, ktoré nakoniec spolu splynú do karbunkula sneti (pustula maligna). Ak sa takéto karbunkul pripojí na krvnú cievu, môže to viesť k sepse, ľudovo povedané k „otrave krvi“.

Mimoriadne zriedkavým snet'ovým ochorením je u človeka črevná snet'. Vzniká požitím surového mäsa alebo neprevareného mlieka z chorých zvierat. V popredí tu stojí krvavé zvracanie a krvavé stolice v dôsledku ťažkého hemoragického zápalu čreva. Aj táto forma ochorenia končí väčšinou smrteľne.

Liečenie musí začať čo najskôr. Americký zdravotnícky úrad FDA odporúča podávanie vysoko dávkovaného Ciprofloxacínu, ktorý je predávaný pod názvom Ciprobay a Ciproxin.

Informácia pre obyvateľstvo a verejnosť

z dôvodu množiacich sa prípadov doručovania podozrivých zásielok, balíkov s obsahom nebezpečného materiálu, ktorý môže ohroziť život alebo zdravie.

Postup ako sa má zachovať občan v prípade ak prevezme podozrivú listovú zásielku (balík)

1. V prípade podozrivých znakov u prevzatej zásielky (zmena farby časti obálky, presypajúce sa časti obsahu v obálke, podozrivý obsah podľa hmatu) resp. zásielka po otvorení bude obsahovať neznámy materiál alebo informáciu, že sa v nej nachádza nebezpečná látka – so zásielkou už ďalej nemanipulovať.
2. V zamestnaní upozorniť priameho nadriadeného a bezodkladne nahlásiť prípad na tiesňovú linku 112 alebo na políciu 158.
3. V domácom prostredí bezodkladne nahlásiť prípad na tiesňovú linku 112 alebo na políciu.
4. Podozrivú zásielku ponechať v miestnosti, miestnosť opustiť a uzavrieť.
5. Všetky osoby, ktoré prišli do styku s podozrivou zásielkou vykonajú hygienickú očistu rúk a tváre.
6. Byť nápomocný a riadiť sa pokynmi príslušníkov Policajného zboru alebo príslušníkov Hasičského a záchranného zboru po ich príchode.
7. Pre príslušníkov policajného zboru pripraviť zoznam všetkých osôb, ktoré boli priamo v kontakte pri manipulácii s podozrivou zásielkou, aj osôb ktoré sa nachádzali v miestnosti alebo časti budovy v čase zistenia podozrivej zásielky.

Orientačné charakteristické identifikačné znaky podozrivej zásielky, materiálu.

Podozrivé zásielky, materiály sa vo väčšine prípadov vyznačujú kombináciou viacerých identifikačných znakov, ktoré sú uvedené **v časti B bod a) – c)**.

4. Informácie o spôsobe varovania obyvateľstva a o záchranných prácach

4.1. Varovanie obyvateľstva

Varovanie obyvateľstva sa vykonáva varovnými signálmi:

- a) „**VŠEOBECNÉ OHROZENIE**“, t.j. **dvojminútovým kolísavým tónom sirén** pri ohrození alebo vzniku mimoriadnej udalosti ako aj pri možnosti rozšírenia následkov mimoriadnej udalosti.
- b) „**OHROZENIE VODOU**“ t.j. **šesťminútovým stálym tónom sirén** pri ohrození ničivými účinkami vody sa varovanie obyvateľstva vykonáva signálom.

Koniec ohrozenia sa vyhlasuje signálom „**KONIEC OHROZENIA**“, t.j. **dvojminútovým stálym tónom sirén** bez opakovania.

Varovný signál a signál koniec ohrozenia sa následne dopĺňajú **hovorenou informáciou** prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov, ktorá by mala obsahovať predovšetkým informácie o čase vzniku a druhu mimoriadnej udalosti, o predpokladanom rozsahu ohrozenia a pokyny pre obyvateľstvo.

V súlade s § 16 ods. 1 písm. d) zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov **hlásnu službu** (varovanie obyvateľstva a vyzúčenie osôb činných pri riešení mimoriadnej udalosti a obcí o ohrození) pre svojich zamestnancov, osoby prevzaté do starostlivosti, iné osoby a obce, ktoré bezprostredne ohrozujú **zabezpečujú právnické osoby a fyzické osoby podnikatelia**, ktorí svojou činnosťou môžu ohroziť, život, zdravie alebo majetok (napr. prevádzkovatelia objektov nakladajúcich s nebezpečnými látkami).

Pre zabezpečenie varovania obyvateľstva, vlastných zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti sú títo prevádzkovatelia povinní na území ohrozenom nebezpečnou látkou budovať samostatný systém varovania obyvateľstva tzv. **autonómny systém varovania** (ďalej len „ASV“).

V súlade s § 15 zákona MŽP SR č. 7/2010 Z. z. o ochrane pre povodňami (povodňový zákon) hlásna povodňová služba prijíma a poskytuje informácie súvisiace s možným vznikom mimoriadnej udalosti na základe ktorých sa s využitím informačného systému civilnej ochrany zabezpečí včasné varovanie obyvateľstva.

Hlasnú povodňovú službu zabezpečuje :

- ministerstvo vnútra, Okresný úrad v sídle kraja Prešov, Okresný úrad Kežmarok a obce,
- ministerstvo prostredníctvom ústavu a správcu vodohospodárskych významných vodných tokov,
- predpovedná povodňová služba.

Varovanie obyvateľstva na povodňou ohrozenom území vykonáva varovacie a vyzúčievacie centrum civilnej ochrany alebo obec podľa osobitného predpisu (§3a a § 15 ods.1 písm. f) zákona č. 42/1994Z.z. o COO).

V prípade iných mimoriadnych udalostí, ktoré môžu vzniknúť na území územného obvodu Kežmarok sa varovanie obyvateľstva zabezpečuje varovacou sieťou civilnej ochrany prostredníctvom varovacieho a vyzúčievacieho centra na KS IZS a obcí nachádzajúcich sa v okrese Kežmarok.

4.2. Záchranné práce

V zmysle vyhlášky MV SR č. 523/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie záchranných prác a organizovania jednotiek civilnej ochrany sa v súvislosti so vznikom nožnej mimoriadnej udalosti vykonávajú záchranné práce ako činnosti na záchranu života, zdravia osôb a záchranu majetku ako aj na odsun z ohrozených alebo postihnutých priestorov. Súčasťou záchranných prác sú činnosti na zamedzenia šírenia a pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti a vytvorenie podmienok na odstránenie následkov

mimoriadnej udalosti. Záchranné práce sa vykonávajú zložkami integrovaného záchranného systému, útvarmi policajného zboru a osobami povolánymi na osobné úkony.

Pre prípad vzniku **akejkoľvek mimoriadnej udalosti** sa vykonávajú najmä tieto činnosti:

- ⇒ varovanie obyvateľstva a vyznenie osôb ohrozených mimoriadnou udalosťou a pri zmenách situácie počas vykonávania záchranných prác;
- ⇒ vykonávanie prieskumu a pozorovania na postihnutom území s cieľom vyhľadať postihnuté osoby a vyznačiť životu nebezpečné úseky;
- ⇒ vyslobodzovanie postihnutých osôb z trosiek zničených a narušených budov, vrakov dopravných prostriedkov, z horiacich budov a pod.;
- ⇒ zabezpečenie prívodu vzduchu a vody osobám v zavalených priestoroch;
- ⇒ poskytovanie prvej predlekárskej pomoci a neodkladnej zdravotníckej starostlivosti zraneným osobám vrátane odsunu postihnutých do zdravotníckych zariadení (vykonávajú príslušníci hasičského záchranného zboru a rýchlej lekárskej pomoci);
- ⇒ lokalizácia a likvidácia požiarov ohrozujúcich postihnuté osoby a nasadené sily a prostriedky,
- ⇒ vykonávanie hygienickej očisty postihnutých osôb;
- ⇒ regulácia pohybu osôb a dopravných prostriedkov na postihnutom území s dôrazom na zamedzenie vstupu osôb a techniky do ohrozenej oblasti;
- ⇒ uzavretie postihnutého územia;
- ⇒ odsun nezranených osôb z postihnutého územia;
- ⇒ núdzové zásobovanie a núdzové ubytovanie osôb, ktoré sú následkom mimoriadnej udalosti bez základných životných potrieb;
- ⇒ pozorovanie postihnutého územia;
- ⇒ poskytnutie veterinárnej pomoci postihnutým zvieratám a vykonanie veterinárnej očisty;
- ⇒ uvoľňovanie určených cestných komunikácií a železničných tratí, vytvorenie priechodov a prejazdov potrebných na vykonávanie záchranných prác;
- ⇒ zachytávanie ropných produktov na vodných plochách a tokoch;
- ⇒ identifikácia, odsun usmrtených osôb;
- ⇒ psychologická a duchovná pomoc.

4.2.1. Záchranné práce pri úniku nebezpečnej látky v objekte

V rámci záchranných prác sa vzhľadom na povahu a rozsah možných mimoriadnych udalostí v objektoch nakladajúcich s nebezpečnými látkami vykonávajú okrem všeobecných záchranných prác aj tieto činnosti:

- ⇒ varovanie obyvateľstva a vyznenie osôb ohrozených mimoriadnou udalosťou (vykonáva prevádzkovateľ objektu nakladajúceho s nebezpečnou látkou prostredníctvom ASV);
- ⇒ individuálna ochrana osôb v kontaminovanom priestore a ich odsun (prevádzkovateľ objektu nakladajúceho s nebezpečnou látkou je povinný zabezpečiť pre svojich zamestnancov a osoby prevzaté do starostlivosti špeciálne prostriedky individuálnej ochrany; obyvateľstvo využíva improvizované prostriedky; odsun osôb z ohrozeného priestoru zabezpečuje obec v spolupráci s hasičským a záchranným zborom, políciou a prevádzkovateľom objektu);
- ⇒ lokalizácia a likvidácia úniku nebezpečnej látky, zabránenie jej šíreniu (vykonáva hasičský a záchranný zbor);
- ⇒ pozorovanie, monitorovanie postihnutého územia, meranie prípustných hygienických hodnôt nebezpečnej látky v ovzduší (vykonáva hasičský a záchranný zbor, prevádzkovateľ objektu, v špecifických prípadoch sa môže požadovať nasadenie výjazdovej skupiny Kontrolného chemického laboratória CO v Jasove);
- ⇒ odsun (evakuácia) nezranených osôb z ohrozeného územia (vykonáva obec v spolupráci s policajným zborom a mestskou políciou v zmysle spracovaných evakuačných plánov).

Uvedené záchranné práce sa vykonávajú predovšetkým silami a prostriedkami základných záchranných zložiek integrovaného záchranného systému vrátane využiteľných síl a prostriedkov prevádzkovateľa objektu nakladajúceho s nebezpečnou látkou NL a obce.

Pre zabezpečenie ochrany obyvateľstva potenciálne ohrozeného pri vzniku mimoriadnej udalosti spojenej s únikom nebezpečnej látky je obec (mesto) povinná v súlade s § 15 ods. 1 písm. g) zákona č. 42/1994 Z.z. plánovať, vyhlasovať, riadiť a zabezpečovať evakuáciu a k tomu spracovávať plán evakuácie obyvateľstva obce. Evakuáciu riadi obec prostredníctvom evakuačnej komisie obce

Ak je evakuácia vzhľadom na veľkosť oblasti ohrozenia, vyhodnotenú prevádzkovateľom objektu nakladajúceho s nebezpečnou látkou, plánovaná v rámci obce, evakuáciu plánuje, riadi a zabezpečuje dotknutá obec (mesto) vo svojej pôsobnosti.

Okresný úrad Kežmarok v plánuje, vyhlasuje, riadi a zabezpečuje evakuáciu ak nepatrí do pôsobnosti právnických osôb, fyzických osôb – podnikateľov alebo obcí.

4.2.2. Záchranné práce pri povodniach

Povodňové záchranné práce sa vykonávajú na záchranu životov, zdravia, majetku, kultúrneho dedičstva a životného prostredia v čase nebezpečenstva povodne, počas povodne a po povodni na povodňovo ohrozených územiach a povodňovo zaplavených územiach. Okrem uvedených činností povodňovými záchrannými prácami sú:

- ⇒ hlásna povodňová služba;
- ⇒ ochrana a zachraňovanie majetku vrátane prípadného predčasného zberu úrody ohrozenej povodňou;

- ⇒ odsun nebezpečných látok z predpokladaného dosahu záplavy územia povodňou;
- ⇒ provizórne dopravné sprístupnenie oblasti, ktorá bola povodňou odrezaná, vrátane výstavby provizórnych mostných objektov a lávok;
- ⇒ zabezpečenie verejného poriadku na území postihnutom povodňami;
- ⇒ ochrana vodných zdrojov a rozvodov pitnej vody, elektrickej energie, plynu a telekomunikačných sietí pred poškodením povodňou;
- ⇒ evakuácia;
- ⇒ odčerpávanie vody zo zatopených domov, pivníc, studní, verejnej kanalizácie, žump a iných objektov;
- ⇒ dezinfekcia studní, žump, obytných priestorov a odvoz a zneškodňovanie uhynutých zvierat a iných odpadov;
- ⇒ zabezpečenie verejného poriadku na území postihnutom povodňami;
- ⇒ odstraňovanie naplavenín z domov a z iných objektov, verejných priestranstiev a z komunikácií;
- ⇒ zabezpečovanie poškodených stavieb proti zrúteniu alebo ich asanácia;
- ⇒ iné práce na záchranu životov, zdravia, majetku, kultúrneho dedičstva a životného prostredia vykonávané na príkaz obce, orgánu ochrany pred povodňami počas III. stupňa povodňovej aktivity alebo na príkaz obvodného úradu, obvodného úradu v sídle kraja alebo obce podľa zákona č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov počas mimoriadnej situácie.

Povodňové záchranné práce riadi obec, okresný úrad alebo okresný úrad v sídle kraja podľa zákona č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

Povodňové záchranné práce sa vykonávajú v súlade s plánom povodňových záchranných prác ktorý spracováva obec, okresný úrad a okresný úrad v sídle kraja. Obsah povodňových plánov vrátane povodňového plánu záchranných prác je stanovený vyhláškou MZP SR č. 261/2010, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obsahu povodňových plánov a postup ich schvaľovania.

5. Úlohy a opatrenia po vzniku mimoriadnej udalosti

Po vzniku mimoriadnej udalosti a vyhlásení mimoriadnej situácie sa vykonávajú základné úlohy a opatrenia:

- ⇒ varovanie obyvateľstva a vyrozumienia osôb činných pri riešení mimoriadnych udalostí;
  - realizuje sa v zmysle bodu 4.1.
- ⇒ záchranné práce silami a prostriedkami z územia, na ktorom bola vyhlásená mimoriadna situácia
  - obce, mestá, Okresný úrad Kežmarok vedú zoznamy využiteľných síl a prostriedkov pri záchranných prácach rámci svojho územného obvodu;
- ⇒ evakuácia
  - dotknuté obce, mestá a Okresný úrad Kežmarok spracovávajú plány evakuácie v zmysle vyhlášky MV SR č. 328/2012 Z.z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o evakuácii;

⇒ núdzové ubytovanie a núdzové zásobovanie

- obce, mestá a Okresný úrad Kežmarok majú spracovaný prehľad ubytovacích a stravovacích zariadení využiteľných v prípade mimoriadnej udalosti na zabezpečenie núdzového zásobovania a núdzového ubytovania, ktorý je súčasťou plánu núdzového zásobovania a núdzového ubytovania;
- podľa potreby obce uzatvárajú s prevádzkovateľmi ubytovacích a stravovacích zariadení dohody o zabezpečení núdzového zásobovania a núdzového ubytovania;

⇒ použitie základných zložiek integrovaného záchranného systému

- základné zložky integrovaného záchranného systému:
  - hasičský a záchranný zbor,
  - záchranná zdravotná služba,
  - kontrolné chemické laboratórium CO,
  - horská záchranná služba,
  - banská záchranná služba.

6. Podrobnosti o tom, kde sa dajú získať ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany

Ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany obyvateľstva je možné získať priamo na každom obecnom úrade alebo mestskom úrade a na Okresnom úrade Kežmarok, odbore krízového riadenia.

7. Odkaz na obmedzenia vyplývajúce z ochrany dôverných informácií a utajovaných skutočností.

Vyššie zverejnené informácie sú v súlade so zákonom č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a nevzťahujú sa na žiadne obmedzenia vyplývajúce zo zákona č. 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákona č. 122/2013 Z.z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov.

Spracoval: Ing. Marián Trembáč
Aktualizácia vykonaná: 23. 05. 2018